

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-12-13

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Eskil Nord och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Ny lag om leksakers säkerhet

Enligt en lagrådsremiss den 2 december 2010 (Integrations- och jämställdhetsdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om leksakers säkerhet,
2. lag om ändring i lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Linda Utterberg och departementssekreteraren Jesper Svarén.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås en ny lag om leksakers säkerhet som ska ersätta lagen (1992:1327) om leksakers säkerhet. Genom den nya lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG av den 18 juni 2009 om leksakers säkerhet, vilket är en revidering av rådets direktiv 88/378/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om leksakers säkerhet och innebär förändringar som syftar till att höja säkerhetsnivån på leksaker. Den

nya lagen föreslås tillämpas på leksaker som tillhandahålls i kommersiell och offentlig verksamhet.

Lagrådsremissen innehåller även förslag som syftar till att komplettera Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknads kontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning EEG nr 339/93 när det gäller leksaker.

Den nya lagen om leksaker och en följdändring i lagen om vägtrafikdefinitioner föreslås träda i kraft den 20 juli 2011.

Förslaget till lag om leksakers säkerhet

1 §

Lagrådet menar att den föreslagna lydelsen ensidigt betonar "tillhandahållandet" av leksaker och förbigår att direktivet innehåller omfattande bestämmelser om hur leksakerna ska vara beskaffade. Lagrådet föreslår att paragrafen ges följande lydelse som mera betonar lagens syfte och leksakernas kvalitet:

Denna lag syftar till att skydda barns hälsa och säkerhet genom bestämmelser om krav på leksaker och hur de ska tillhandahållas på marknaden.

4 §

Lagrådet finner att många av de föreslagna definitionerna inger betänkligheter eftersom de i långa stycken strider mot vanligt svenskt språkbruk och även i övrigt är utformade på ett sätt som inte överensstämmer med svensk lagstiftningsteknik.

Definitionen i punkt 1 av "leksaker" omfattar sålunda en vara som är avsedd för barn under 14 år att leka med. Såvitt kan förstås är det tillverkarens avsikt med varan som ska tilläggas avgörande betydelse. Det ska jämföras med definitionen i punkt 2 av uttrycket "avsedd för" som innebär att det är vad den som har uppsikt över barnet antar som avgör om en leksak är avsedd för barn i en viss åldersgrupp. Punkten 2 innehåller för övrigt en cirkeldefinition eftersom innebörden av uttrycket "avsedd för" bestäms med hjälp av orden "avsedd för". Lagrådet föreslår att definitionen utgår. Punkt 3 "tillhandahållande på marknaden" bjuder på andra svårigheter. Definitionen förutsätter leverans av en leksak för att den ska anses vara tillhandahållen på marknaden. I sammanhanget vill Lagrådet påpeka att ordet leverans i den engelska versionen motsvaras av "supply", ett ord som får antas omfatta också den marknadsföring som normalt föregår försäljning och leverans. I författningskommentaren till 8 § skrivs att "(o)m leksaker som ställs ut på mässor eller liknande bjuds ut till försäljning eller lämnas som gåva anses de därigenom vara tillhandahållna på marknaden" något som visar att den föreslagna definitionen är för snäv. Punkt 4 "utsläppande på marknaden" innebär, enligt vad som upplysts vid föredragningen, att en individuell leksak för första gången tillhandahålls (levereras) på unionsmarknaden. Detta framgår inte av ordalydelsen och utvecklas inte i författningskommentaren. Beträffande punkt 5 "tillverkare" noterar Lagrådet att den som låter konstruera eller tillverka en leksak och saluför denna leksak i annans namn eller under annans varumärke inte ska anses vara tillverkare.

Uppräkningen av de svagheter som finns i paragrafens definitioner kan göras längre men skulle inte tjäna något syfte eftersom definitionerna i punkterna 6–16 är direkta avskrifter av motsvarande definitioner i rådets förordning 765/2008 som redan gäller som lag här i Sverige. Vid föredragningen har emellertid upplysts att defi-

nitionen i punkt 12 "bedömning av överensstämmelse" i den engelska språkversionen saknar motsvarighet till orden "en process, en tjänst, ett system, en person eller ett organ". Lagrådet föreslår att dessa ord utgår ur punkt 12.

Lagrådet finner att definitionerna har uppenbara brister men att de med hänsyn till att de har direkta motsvarigheter i direktivet och den nämnda förordningen, med reservation för vad som har föreslagits ovan beträffande punkterna 2 och 12, ändå måste godtas under förutsättning att regeringen i författningskommentaren utvecklar innebörden av definitionerna på ett klagörande sätt.

5 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

Om en importör eller en distributör tillhandahåller en leksak på marknaden i eget namn eller under eget varumärke eller ändrar en leksak som redan släppts ut på marknaden på ett sådant sätt att överensstämmelsen med de tillämpliga kraven kan påverkas, övertar importören eller distributören tillverkarens skyldigheter enligt denna lag.

10 §

Enligt paragrafens första stycke ska varningar och informationstexter på leksaken eller dess förpackning innehålla upplysning om bl.a. användarnas lägsta eller högsta "tillåtna" ålder. Användarna i fråga är de som ska använda leksaken. Det synes som om vad som avses med det citerade ordet inte är att peka ut någon viss ålder som tillåten eller inte tillåten. Avsikten är uppenbarligen att i stället ange krav på användarnas lägsta eller högsta ålder, på det sätt som krav på förmåga och vikt anges i punkterna 2 och 3. Lagrådet föreslår

därför att första stycket punkt 1 konstrueras på samma sätt som de närmast efterföljande punkterna och får följande lydelse:

1. krav på användarnas lägsta eller högsta ålder,

Det kan för övrigt sättas i fråga att ett krav på en högsta ålder för att använda en leksak är befogat, men det kan möjligen inte uteslutas att ett sådant krav kan vara relevant.

13 §

Lagrådet föreslår att paragrafens första stycke förtydligas genom att orden "de andra medlemsstaterna" ersätts med "någon medlemsstat".

14 §

Lagrådet föreslår att ordet "visar" byts mot "innebär".

16 § samt 24–26, 28, 29 och 32 §§

I andra och tredje styckena finns bestämmelser om en marknadskontrollmyndighet i en medlemsstat inom Europeiska unionen. Ordet "marknadskontrollmyndighet" förekommer också i 17, 24–26, 28, 29 och 32 §§ men avser då bara svenska marknadskontrollmyndigheter. Detta bör i det fortsatta laggstiftningsarbetet övervägas om ordet "svensk" ska föras in omedelbart före marknadskontrollmyndighet i de nämnda paragraferna. I sammanhanget erinrar Lagrådet om att marknadskontrollmyndighet definieras i artikel 2.18 förordningen 765/2008 enligt följande: en myndighet i varje medlemsstat som ansvarar för att genomföra marknadskontroll på sitt territorium.

I andra stycket anges att en begäran om teknisk information ska vara motiverad och att myndigheten inom vissa ramar kan bestämma när informationen ska lämnas. Föreskriften riktar sig till en utländsk marknadskontrollmyndighet och det kan ifrågasättas hur effektiv denna föreskrift i svensk lag blir. Bestämmelsen får emellertid möjligtvis den effekten att en svensk tillverkare som anmodas tillhandahålla teknisk information till en utländsk myndighet kan vägra, om myndighetens begäran inte är motiverad och dröja med utlämnandet, om tillverkaren inte delar myndighetens uppfattning om hur allvarlig och omedelbar risken är. Saken förtjänar att belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Lagrådet föreslår att andra stycket förtydligas genom att ges följande lydelse:

Om en marknadskontrollmyndighet i en medlemsstat inom Europeiska unionen begär det och anför skäl för sin begäran, ska tillverkaren tillhandahålla myndigheten den tekniska dokumentationen, eller en översättning av den. Handlingarna ska tillhandahållas inom 30 dagar eller, om det är berättigat på grund av en allvarlig och omedelbar risk, den kortare tid som myndigheten bestämt.

17 §

Enligt paragrafens ordalydelse ska en tillverkare inom en tid som kontrollmyndigheten begär låta utföra en viss angiven utredning på egen bekostnad. Ordalydelsen har råkat bli sådan att paragrafen riktar sig till tillverkaren. I den artikel i direktivet som den sägs genomföra (art. 21.4) är det däremot marknadskontrollmyndigheten som är bestämmelsens adressat. Denna myndighet får begära utredningen i fråga och får då bestämma att den ska utföras på tillverkarens bekostnad och ska föreskriva en viss tid inom vilken utredningen ska göras.

Enligt Lagrådets mening skulle bättre överensstämmelse uppnås om paragrafen strukturerades enligt direktivet och fick en lydelse som närmare ansluter till artikeln. Detta skulle kunna göras genom att paragrafen får följande lydelse:

Om tillverkaren inte har upprättat den tekniska dokumentationen i enlighet med 12 § eller föreskrifter som meddelats i anslutning till 12 § eller inte tillhandahåller den tekniska dokumentationen i enlighet med 16 § andra stycket, får den svenska marknadskontrollmyndigheten begära att tillverkaren på egen bekostnad låter ett organ som avses i 13 § inom en viss angiven tid utföra en provning av leksakens överensstämmelse med säkerhetskraven enligt 9 och 10 §§ och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser.

19 §

Enligt paragrafen ska en tillverkare se till att det finns rutiner för tillverkning som säkerställer att leksakerna överensstämmer med angivna säkerhetskrav. Paragrafen anges genomföra bl.a. artikel 4.4. En jämförelse med artikeln visar att de rutiner som avses är rutiner som säkerställer att serietillverkning fortsätter att överensstämma med de säkerhetskrav som gäller för leksakerna. Det är alltså tillverkningens standard som rutinerna ska säkerställa. Lagrådet föreslår att första meningen får följande lydelse:

En tillverkare ska se till att det finns rutiner som säkerställer att tillverkningen av leksakerna vid varje tillfälle motsvarar säkerhetskraven enligt 9 och 10 §§ och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa bestämmelser.

I andra meningen sägs att det ska finnas rutiner för "lagrings- och transportförhållanden", medan det i författningskommentaren sägs att rutinerna ska avse "lagring och transport". Lagrådet föreslår att det senare uttrycket används i lagtexten.

20 §

Lagrådet föreslår att orden "leksaker innebär en sådan risk" ersätts med "leksaker utgör en sådan risk" (jfr motsvarande uttryck i 22 §).

21 §

Paragrafen består av tre stycken. I de två första styckena åläggs en tillverkare eller en importör vissa skyldigheter. Tredje stycket handlar om vissa skyldigheter som åligger en distributör.

Enligt första och andra styckena ska tillverkare eller importör vidta vissa åtgärder med en leksak de tillhandahållit eller dra tillbaka eller återkalla en leksak som de antar misstämmer med säkerhetskraven. Enligt tredje stycket ska en distributör som får samma anledning att tro att en leksak inte stämmer med kraven försäkra sig om att tillverkaren eller importören fullgör sina skyldigheter. Han har ingen egen skyldighet att dra tillbaka eller återkalla leksaken. Detta behöver han göra först på begäran av marknadskontrollmyndigheten.

Det är alltså fråga om två situationer och skilda slags skyldigheter. Enligt Lagrådets mening framgår detta tydligare om det tredje stycket bryts ut och bildar en egen paragraf, 22 §. Godtas detta förslag föranleder det en omnumrering av efterföljande paragrafer.

Enligt 21 § första stycket ska tillverkare eller importör vidta "korrigerande åtgärder". Ordet "korrigerande" är överflödigt och kan utgå.

22 §

Enligt paragrafens ordalydelse får en ekonomisk aktör som har anledning att anta att en leksak som han tillhandahållit utgör en risk

en långtgående skyldighet att underrätta de behöriga marknads-kontrollmyndigheterna om detta, nämligen myndigheterna i de medlemsstater "där leksaken har tillhandahållits" dvs. oavsett vem som tillhandahållit den i dessa stater. Av artikeln 4.8 framgår att skyldigheten gäller endast gentemot kontrollmyndigheterna i de länder där aktören själv har tillhandahållit leksaken.

Lagrådet föreslår att detta kommer till uttryck genom att paragrafen ges följande lydelse:

En ekonomisk aktör som har anledning att anta att en leksak som denne har tillhandahållit utgör en sådan risk som avses i 9 § ska omedelbart underrätta behöriga marknads-kontrollmyndigheter i de medlemsstater inom Europeiska unionen där aktören har tillhandahållit leksaken. Aktören ska i underrättelsen lämna detaljerade upplysningar om risken och om vilka åtgärder som vidtagits.

24 §

I paragrafen ges bestämmelser om polisens skyldighet att bistå en svensk marknads-kontrollmyndighet i vissa fall. Denna skyldighet är emellertid begränsad till situationer då det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan vidtas utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller det annars finns synnerliga skäl. Men begränsningen är i paragrafen uttryckt på det sättet att marknads-kontrollmyndigheten inte får begära polisassistans i andra fall. Enligt Lagrådets mening bör begränsningen komma till tydligare uttryck genom att paragrafen ges följande lydelse:

På begäran av en svensk marknads-kontrollmyndighet ska polis-myndigheten lämna den hjälp som behövs när myndigheten vidtar åtgärder enligt artikel 19 i förordning (EG) nr 765/2008 om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan vidtas utan att polisens särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver tillgripas, eller
2. det annars finns synnerliga skäl.

32 §

Enligt paragrafens första stycke kan en marknadskontrollmyndighets beslut enligt 26 § överklagas, medan andra beslut "enligt denna lag" inte får överklagas.

Första stycket synes alltså föreskriva ett hinder mot överklagande av alla andra beslut som kontrollmyndigheten fattar. Men i författningskommentaren anges att också vissa beslut som myndigheten fattar enligt förordning (EG) nr 765/2008 kan överklagas. Av t.ex. artikel 19 i förordningen framgår att det kan vara fråga om beslut av ingripande slag för den som berörs av besluten.

Det är vid föredragningen upplyst att avsikten varit att preciseringen till "enligt denna lag" ska lämna en öppning för att beslut enligt andra författningar alltjämt i förekommande fall ska kunna överklagas. Enligt Lagrådets mening kan hänvisningen till "enligt denna lag" medföra tolkningsproblem och tillämpningssvårigheter, eftersom det finns en risk för att det anses att beslut enligt förordningen, som ju också avser marknadskontroll, anses vara beslut som omfattas av överklagandebegränsningen i förevarande paragraf.

Saken förtjänar att övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Övrigt lagförslag

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.